

ANNUKKA

Hyvä tavaton!

Ratsastuksella on upea kulttuurihistoria. Kyseessä on aikoinaan kuninkaallisten ja aatelisten harjoittamaan balettiin tai miekkailuun verrattava taiteen ja taidon yhdistävä laji. Perinteisesti sen luonteeseen kuuluu myös kaikki muu, harrastajat ja työnteekijät, huomioiva tapakulttuuri: tervehditään, ollaan avuliaita ja kohteli-aita. Jo opitusta tunnetaan iloa, mutta vielä opittavaan suhtaudutaan nöyrästi. Opettajan oma käyttäytyminen antaa mallia kaikille, etenkin nuorille.

Ratsastuskouluoppilaiden ja opetushevosten SM-kisoissa aisti vahvasti sen, että monet opettajat pyrkivät vilpittömästi välittämään oppilailleen ratsastuskulttuuria. Koulutuomareita ilahduttivat ratsastajien iloiset ilmeet silloinkin, kun ratsukko poistui radalta ei-ihan-nappiin menneen suorituksen jälkeen. Pettymystä ei purettu hevoseen tavalla, johon toimihenkilöt olisivat joutuneet puuttumaan.

Sinänsä ajatus siitä, että hevonen ylipäättään suorittaisi mitään pakosta tai kiusattuna on täysin mahdoton. Kuitenkin monet ratsastusta tuntemattomat ihmiset kuvittelevat niin. Itse olen törmännyt eläinaktivisteihin, jotka perustavat hyvinkin vääristyneet käsityksensä teini-tyttöjen juttuihin.

Mutta mitä itse ajattelisitte, jos kuulisitte sivusta parin ysluokkalaisen ruotivan viikonlopun kisoja tyyliin "se elukka on pakko hakata verille, jos sen aikoo saada ees raviin"; "mun oli pakko vetää sitä raipalla korvien väliin, muuten se ei ois hypännyt mitään!".

Uskoisitteko silti, että ratsastuksessa parasta on hevosen ja ihmisen yhteistyö? Luottaisitteko sen jälkeen puheisiin siitä, miten hevosten kanssa toimiminen kasvattaa meitä ihmisiä kurinalaisuuteen ja vastuuntuntoon?

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää joko toimittukseen tai sähköpostilla annukka.jarvi@luukku.com

Elämäni hevonen

Ykköspalkinnon

Taika

Tamma Kujalan Taika (Pilven Poika - Tähti-Ajatus) syntyi 14.5. omistajansa Ilse Lehtolan sukutilalla Kannusjärvellä, jossa Ilse pitää täyshoitotallia.

- Halusin oman suomenhevosen ehdottomasti Pilven Pojasta, mutta sopivia ei ollut kaupan. Viime vuonna asiat yllättäen vain loksaitivat paikalleen: Minulla oli paikka missä voin varsan teettää, kaverilla oli hieno, mutta hankala tamma, joka saattaisi hyötyä siitoskäytöstä, mutta jota hän ei itse halunnut varsottaa, ja tammalla oli takana V.T. Ajatus kuten monella "hienolla" ratsulla ja johon Pilven Poika sopisi suvullisesti, kertoo Ilse.

- Tamma tuli minulle ylläpitoon, tiinehtyi heti, raskaus eteni, ja tamma muuttui aina vain hankalammaksi. Tietysti samaan aikaan tuli myyntiin vaikka millä mitalla sopivalta vaikuttavia suokkeja. Välillä kävi mielessä, onko tässä mitään järkeä, kunnes varsa syntyi. Ja yllättäen tamma on ollut erinomainen äiti, rauhallinen ja huolehtivainen kuten jalostustamman kuuluu. Taika-varsasta on tullut avoin, reipas, utelias, rohkea ja vähän itsepäinen.

Syntymä tapahtui vauhdilla. Vaikka Ilse vahti vahatippoja, nukkui yöt tallissa ja päivystäjä oli vahdissa muut ajat, tamma lorautti vedet peltoon ilman mitään ennakoilmoituksia Ilseen ollessa valokuvauksessa sen pyöreää masua.

Ei muuta kuin mamma vauhdilla varsomiskarsinaan! Vartissa varsa oli maailmassa, ja seurasi se kyyneliini liikuttava hetki, jolloin emo nuoli varsansa puhtaaksi ja tutustui siihen.

Taika on alusta asti ollut oman tien kulkija, eli emä juoksee varsan perässä eikä toisinpäin. Taika joutui heti ensimmäisestä elinpäivästään alkaen totuttamaan ihmisen läsnäoloon ja käsittelyyn. Kesään on mahtunut paljon suihkussa käymisestä koiriin tutustumiseen. Sivistyksen perusteet kuten riimussa taluttaminen, harjaaminen, jalkojen nostelu ja pintelöinti ovat jo arkea. Metsässä on käyty kävelemässä ja rapakoissa kahlattu. Kaviokoukkuu käytetään päivittäin. Traktoreita ja autoja on seurailtu turvallisesti aidan takaa. Kesän kohokohta koettiin Harjun suomenhevossiikonlopussa, jossa Taika sai maitovarsaluokassa ykköspalkinnon – kuten isänsä tyttärelle sopikin.

Heidi Mehtonen opettaa ratsastusta ja oikeaa asennetta

Koska tuntiratsastajalla on vähemmän ratsastuskertoja kuin oman hevosen omistajalla, hänen on omaksuttava asioita nopeasti, kiteyttää esteammattilainen, valmentaja ja Laaksolan ratsutilan sielu Heidi Mehtonen kilpailevan tuntioppilaan tiukimman haasteen.

"En kadu hetkeäkään ratsastuskoulun perustamista", sanoo Heidi Mehtonen. "Koulussa saa kiitosta työstään. Lisäksi oppilaiden kisamenestys lämmittää".

Toisaalta tuntioppilas ratsastaa aina valvovan silmän alla, päinvastoin kuin moni ensimmäisen oman hevosen saanut kilparatsastajan alku, jolle pääsee helpommin kehittymään virheitä ja tapoja, jotka ovat äärimmäisen vaikeita korjata.

Sama tarina toistuu myös hevosten hoidossa, Heidi murehtii. Hänestä nuorilla ratsastajilla pitäisi aina olla joku valvomassa ja ohjaamassa hevosten käsittelyssä ja hoidossa.

- Kuka auttaa, jos ratsastajan vanhemmat eivät tiedä hevosista mitään? Kun siihen hoitamiseen ja hevosiintaitoihin kuuluu niin paljon muutakin kuin harjaaminen ja taluttaminen...

Tietämättömyyden seurauksena lapsilla - ja ensihevosilla - saattaa olla vaarallisen epäsovikat varusteet; ratsukko voi osallistua kisoissa liian vaikeaan luokkaan ja saada virheellisiä ohjeita verryttelyssä, jos saa niitä ollenkaan. Kisava tuntiratsastaja saa koko ajan tukea ammatilliselta, ja bonuksena hän oppii ratsastamaan erilaisia hevosia.

- Toisaalta jotkut ratsastajat oppivat ja kehittävät helpommin samalla hevosella treenatesaan, Heidi huomauttaa. Siksi Laaksolassa ratsastetaan samalla ratsulla useita kertoja peräkkäin. Kisaryhmissä ratsastajilla on kaksi vakioratsua.

Koulun sydän on opettaja

Heidi, esteratsastaja lapsesta saakka, päätyi ratsastuskouluurittäjäksi perheen hankittua Kangasalta uuden tilan. Sinne rakennettiin tallit, kenttä ja maneesi. Koska monella kilparatsastajalla oli koulu kotitallilla, heiltä sai vinkkejä ja tietoa. Heidi ylistää etenkin Peik Andersinin koulua ja hevosia.

Heidistä koulun sydän on motivoitunut, työstään pitävä opettaja. Varsinkin aikuiset ar-

vostavat tallin huoliteltua yleisilmettä - siisteyttä, leikattuja nurmikoita, kukkivia kukkia - ja lämminhenkisyttä. Onnistumisen sinetöivät hyvät hevoset.

- Hevosen tulee pääsääntöisesti olla kiltti, terve, rauhallinen ja fiksusti käyttäytyvä, hyvin peruskoulutettu ja omata hyvät askellajit. Meillä on käytössämme useita entisiä kilpahevoseja. Ne ovat osaavia ja kokeneita, ja opettavat oppilaita äärimmäisen hyvin. Kaikessa on muistettava, että tuntihevokset ovat rakkaita ystäviä, joita pitää aina kohdella hyvin ja kunnioittavasti.

Heidi painottaa pelisääntöjä ja yhdessä tekemistä:

- Kun tallilla pyörii paljon teini-ikäisiä, saa olla tarkkana. Jos nuoret käyttäytyvät epäasiallisesti, näytämme heille ovea, elleivät tavat parane. Kiusaamiseen pitäisi kouluissakin puuttua tehokkaammin!

Onnistumisen taustoista

Tuntiratsukoiden SM:ssä Laaksolan ratsutila kampasi kotiin mm. parhaan estekoulun palkinnon. Vaikka Heidi tunnustaa jännittävänsä kisoissa oppilaiden puolesta niin että kädet vapisevat, valmentaessa ote pitää.

- Koulumme kisaryhmäläiset osallistuvat samoihin valmennuksiin kuin samalla tasolla kisaavat yksityiset. Kisaryhmissä on viisi oppilasta, ja he ratsastavat lisäksi viikoittain vakiotunnilla ja osallistuvat tehovalmennuksiin, ulkopuolisten valmentajien valmennuksiin ja kisareissuille. Valvottua ratsastusta tulee heille helposti enemmän kuin monelle yksityisratsastajalle.

Heidi toivoo voivansa antaa oppilailleen oman vankan esteuransa myötä kokemusta, näkemystä ja apua ongelmien ratkaisuun.

- Nykyisin on ylimielisiä ratsastajia jotka luulevat olevansa muita parempia ihmisiä tai rat-

sastajia siksi, että ovat voittaneet jonkun cupin tai luokan, hän sanoo.

- Nöyryyttä näkee harvoin. Sitä minä pyrin opettamaan oppilailleni. He myös kunnioittavat minua. Mielestäni valmentaja tai opettaja, joka on itse kisannut, osaa paremmin neuvoa ja opastaa kuin jos sitä taustaa ei olisi.

- Kävin jo ihan pienenä huippuvalmentajien tunneilla. Kisoissa oli useimmiten valmentajat paikalla auttamassa. Olen ollut onnekas, koska vanhemmat ymmärsivät alusta asti panostaa valmennukseen.

Ei liian helpolla!

Heidi on pienestä pitäen huolehtinut ja kantanut vastuuta omista poneistaan ja hevosistaan. Parhaimmillaan peruskouluikäiset Mehtosen tytöt hoitivat kymmenen hevosta ennen kouluun lähtöä.

- Kun tulimme kotiin, jatkoimme tallin siivousta ja vasta sen jälkeen ratsastimme ja teimme läksyt. Kisareissuja edeltävinä iltoina meni usein yömyöhään pakatessa ja puunatessa.

Laaksolan kisaryhmäläiset huolehtivat ratsustaan ennen kisoja, kisapäivänä ja kotona kisojen jälkeen. He saavat tallilta käyttöönsä kisa-varusteet, joiden huollosta he vastaavat.

- Moni aloitteleva kisaaja pääsee liian helpolla. Ei se yhden luokan starttaaminen tarkoita etteikö ratsastajan tarvitsisi nousta aamulla ruokkimaan tai satuloida itse hevostansa, Heidi sanoo.

- Kun lähdimme Messilään, likat pakkasivat oma-aloitteisesti kaikkien kahdeksan hevosen rehut, ensiapupakkauksen, varusteet ja muut tavarat. Kisapaikalla he myös huolehtivat vuoroissa hevosten ruokinnasta, auttoivat toisiaan satuloimisessa ja taluttamisessa ynnä muussa. Olin hämilläni, mutta ylpeä heistä! ♦

Teija Mukala houkuttelee mukaan seuratoimintaan

Kotkan Ratsastajien aktiivijäsen Teija Mukala valittiin Vuoden 2007 toimihenkilöksi. - Pidän haasteista, sanoo Teija, joka on tehnyt kisoissa kaikkea portin avaamisesta kilpailun johtajan tehtäviin.

Teijan mielestä tärkeintä on se, että seuratoiminnassa kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti. Jokaisen panos on yhtä tärkeä.

Kun Mukalan perheen ensimmäinen yhteinen hevonen muutti seuran omistaman Katajasuon ratsastuskeskuksen yksityistalliin 15 vuotta sitten, Teija pyydettiin mukaan kilpailutoimintaan, ja hän lähti estekisoihin toimihenkilöksi.

- Porukka oli kivaa. Otin nöyränä neuvot vastaan, ja sillä tiellä ollaan, nauraa Teija monta kokemusta ja titteliä rikkaampana. Hän on käynyt mm. este- ja koulutuomarikursseja, ollut kansallisten kilpailujen johtajana ja osallistunut seuran hallituksen työskentelyyn.

Ruohonjuuritoimintaa!

Yksi juttu on Teijan mielestä selvä: nuorisotoiminta heppakerhoineen on seuratoiminnassa erittäin tärkeä lohko. Missäpä muualla ne uudet innokkaat ja jaksavat seuratoimijat kasvatetaan?

- Kerhoissa opetetaan hevosten kanssa olemista ja niiden käsittelyä, Teija linjaa. Hän myöntää näkevänsä punaista, jos hevosia kohdellaan huonosti, ja jo senkin vuoksi seurojen velvollisuuksiin kuuluu hevostaitojen opettaminen.

- Mielestäni tallilta pitäisi löytyä paitsi kilpailullisia esikuvia myös hoitajaesikuvia. Meidän seuran puheenjohtajan Mirja Herttua-Ruusken ideoima kisälli- ja mestaritason hoitajakoulutus on aivan loistava siinä mielessä! Kun seurassa on arvon mietitty, on helpompi toimia.

- Toivon, että seuratoiminta tavoittaisi myös ensimmäisen hevosen omistajat. Aina oppii lisää, kun näkee muiden toimivan hevosten kanssa. Hevosta täytyy kohdella hevosena eikä siihen saa ryhtyä purkamaan omia patoutumia tai aggressioita.

Seura toimimaan!

Jotta seura toimisi, tarvitaan innostunut ja innostava vetäjä ja ydinjohto. Jos toiminta jää muutaman henkilön varaan, kukaan ei jaksaa. Tärkeintä on, että kaikkia seurassa kohdellaan tasavertaisesti, koska jokaista tarvitaan.

- Meidän seuramme hyvä tilanne on monen asian summa. Henki ja yhdessä tekeminen ovat kehittyneet monen tekijän kautta. Totta kai, kun seurassa on paljon jäseniä on myös monta mieltä. Se on luonnollista.

Vuoden 2007 toimihenkilö Teija Mukala muistuttaa, että uusille tekijöille on annettava tilaa. "Siksi olen tietoisesti jättämässä tehtäviä muille".

Omat hevoset pitävät Teija Mukalan kiinni ratsastuksen arjessa. "Seuratoiminnassa on tärkeintä kaikilla tasoilla lapsiin ja nuoriin panostaminen", hän sanoo. "Ketkä tätä muuten kahdenkymmenen vuoden kuluttua tekevät?"

Ihan yleisesti Teija huomauttaa, että ruohonjuuritason tekijät ovat "älyttömän tärkeitä", mutta heitä arvostetaan heikosti ja he näkyvät vähän. Ei ihme, jos talkoolaiset hupenevat.

- Toimihenkilöpula on tämän ajan ilmiö. On totuttu siihen, että maksamalla saa asioita. Sellainen asenne vaikeuttaa toimintaa tulevaisuudessa.

Kilpailujen järjestäminen on luonteva toiminnan vauhdittaja. Seura- ja aluekilpailut kuuluvat ilman muuta seuran ohjelmaan:

- Ilman niitä ei ole kansallisia! Ne muodostavat pohjan kaikelle muulle kilpailutoiminnalle.

Kisojen järjestäminen edellyttää omia toimihenkilöitä, ja se taas vaatii Suomen Ratsastajainliiton kursseille osallistumista.

- Koska seura tarvitsi estetuomareita ja meillä oli estehevonen, lähdin koulutukseen yhtenä kolmesta. Oli kiva järjestää kisoja, kun oma hevonen pääsi mukaan, Teija hymyilee.

Kisapäivän fiilis

Teija eteni yhä vastuullisempiin tehtäviin toimihenkilönä. Se sopi hänelle, haasteista pitävälle ihmiselle.

- Liiton koulutukset antavat hyvän pohjan. Varmuus tekemiselle löytyy kokemuksen kautta. Aina on eduksi, kun alussa on mukana kokeilemmpi ihminen, johon voi turvautua. Tietysti sitä on hirvittävän innostunut kun on saanut oikeudet tehdä jotakin ja säännöt ovat kristallinkirkkaina mielessä, mutta kokemuksen myötä tulee tekemiseen rentous. Tietysti vastuun kantaminen vie energiaa. Ajattelen kuitenkin, että kun tehtävän on ottanut vastaan, toimitaan sen mukaan, mitä se vaatii. Tämähän on mukava harrastus eikä mitään sellaista, että se ratkaisevasti vaikuttaa jonkun elämään.

Se, mikä Teijaa toden teolla motivoi, on kisapäivän tunnelma. Etenkin, kun kaikki sujuu jouheasti, jokainen vastaa tehtävästään tunnollisesti ja yrittää parhaansa – ja jos vielä jälkeensä tulee kiitosta sähköpostitse. Niinkin on sattunut.

- Meillä on omat jutut, oma huumori. Se innostaa ja auttaa jaksamaan. Ja urheilumuotona tämä on hieno!

Kisat onnistuvat, kun toimihenkilöt ottavat vakavasti velvollisuutensa eli tekevät sen, mihin ovat sitoutuneet.

- Lokaa ei ole niskaan tullut, mutta turha negatiivisuus, äyskäisy ja natina käy ajan mittaan kuluttavaksi.

Seura ja yrittäjä yhdessä?

Kotkassa tilanne on sikäli harvinainen nyky-Suomessa, että seura pyörittää omistamaansa ratsastuskoulua.

- Koulusta tulee seuran toimintaan mukaan innokkaita nuoria. Ratsastuskouluista saattaisi löytää yleensäkin ihmisiä, kuten lasten vanhempia, jotka haluavat harrastaa lajia osallistumalla seuratoimintaan. Rekrytoinnissa auttavat yhteiset tapahtumat, joissa ihmiset tulevat tutuiksi. Entäpä, jos koulua vetääkin yrittäjä?

- Silloin kultainen yhteistyö hyödyttää varmaankin sekä seuraa että yrittäjää, Teija pohdiskelee.

- Seuran energia ei kulu bisnekseen. Yrittäjällä, jonka voimat menevät firman pyörittämiseen, tuskin jää mitään yli seuralle. Miksei seura voisi auttaa ratsastuskoulu yrittäjää menestymään, koska se poikii seurallekin hyvää, ja viisas yrittäjä osaa palkita yhteistyöstä? ♦

HEVOSENJÄRKEÄ

Maailman parhaat!

Nyt ne on taas nähty, maailman parhaat hevoset ja ratsastajat olympialaisissa.

Hämmästyttävän monet ihmiset ottivat ratsastuksen puheeksi ja kertoivat katsoneensa ensimmäistä kertaa kouluratsastusta jännätessään Kyra Kyrklundin ja Maxin suoritusta. Hienoa kehitystä, vaativa laji katsojalle on löytänyt paikan urheilun huippuja seuraavien ihmisten ajanvietossa. Anders Sucksdorffin selostusta kiittivät monet, katsoja sai vähän enemmän selvää koukeroista ja siksakeista ja krumeluureista. Yleisradio panosti näyttämällä ennakkoon kouluratsastuksen esittely, mikä on kiitettävä suoritus, lähes kuluttajavalistusta tv-katsojalle. Ihmisen uteliaisuus herää ja mielenkiinto säilyy, jos hänellä on edes tiedonälkeet kauniista urheilusta.

Kun muistaa miten muutama vuosikymmen sitten ratsastus oli eliitin urheilua ja harrastusta, huokaisee helpotuksesta kun voi nähdä oman elämänsä aikana tapahtuneen muutoksen. Hevoset ovat tulleet takaisin ottamaan paikkansa yhteiskunnan tärkeinä eläiminä. Ei nyt ihan samaan tapaan kuin maa- ja metsätalouden töissä ennen moottorivetoisia koneita, kun hevosiä oli satojatuhansia. Mutta kumminkin niin monella ihmisellä on taas tuttuja hevosia, kun on tuttuja ihmisiä, joilla on suhteet hevosiin joko omistajina, hoitajina, harrastuskäyttäjinä, ravien yleisönä, tuntiratsastajien vanhempina, hevostalouden työntekijöinä.

Nykyään on äitejä ja tyttäriä, jotka ratsastavat, koska äiti ratsasti tyttönä ja aloitti uudelleen kun onnistui periyttämään hevoshulluuden jälkikasvuunsa. Ei ole ihan mahdotonta, että silloinen haave omasta hevosesta toteutuu olosuhteiden salliessa nyt, kun perheessä on monta käyttäjää omalle hevoselle. Lapsuuden unelmat voi toteuttaa aikuisenakin, onko mikään sen parempi alibi kuin muisto vahvasta toteutumattomasta toiveesta. Ja kun kaikki tietävät lasten lähtevän opiskelemaan ja omaan elämään, äidille jää hyvässä lykyssä se yhteinen oma hevonen loppuun asti.

Normaali tilanne on kuitenkin se, että perheenjäsenet käyvät tunnelila ratsastuskouluissa kukin tasonsa mukaan. Aikuisien leirejä on liian vähän ja murku nyt ei mitenkään ole poikkeuksellinen, jos ei halua aikuisia nuorten kanssa samoille leireille. Vaellukset ovat asia erikseen ja ehkä ratsastusmatkat ulkomaille voivat olla kivoja perheen yhteisiä hevosmuistoja.

Suuret hevosshow't kelpaavat perheittäin katsottaviksi, eivätkä niiden lippuihin taskurahat riittäisikään, paras olla vanhemmat tai isovanhemmat sponsoreina mukana.

Ja kun telkkarista tulee ratsastusta, sialle vihkiytyneet perheenjäsenet katsovat ja elävät mukana, nauttivat taitavasta ratsastuksesta, upeista hevosista ja valitsevat omat suosikkinsa. Ja takuulla sydäntä vihloo, jos harrastelijakin huomaa petollisen virheen suorituksessa, varsinkin jos se sattuu omalle suosikille.

Keskusteluissa puhelimitse, meiliteitse ja kasvokkain tuli selväksi, että monelle kouluratsastus oli ensimmäistä kertaa yksi olympialaisten kiinnostavimmista lajeista. Eräskin miespuolinen penkkiurheilija sanoi ymmärtävänsä nyt, miksi formula EI VOI OLLA urheilua mutta ratsastus ON.

Ratsastaja ja hevonen suorittavat yhdessä ohjelman, joka muuttuu kaiken aikaa, askeleet ovat luetut ja määrättyt. Formulakusilla ei ole paljon kuvioita, vain lujaa ja eteenpäin. Jos näistä olympialaisista oli tällainen hyöty, ne olivat hyvät kisat.

Uskon että neljän vuoden päästä yleisö on entistä laajempi, ehkä asiantuntevampi, mutta yhtä innostunut ja kiitollinen saadessaan nähdä maailman parhaiden suorituksia. Toivotaan että televisio kouluttaa hevosista ja ratsastuksesta kiinnostuneista katsojista niin vaativia, että koulu-ratsastusta näytetään enemmän.

uma.aaltonen@elisanet.fi